

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен "доктор" в**

**област на висше образование – 5. „Технически науки“
професионално направление – 5.3. „Комуникационна и компютърна
техника“
докторска програма – „Комуникационни мрежи и системи“**

Автор на дисертационния труд: маг. инж. Николай Петков Манчев

Тема на дисертационния труд: „Разработка и изследване на платформа за нискоенергийни безжични комуникации за Интернет на нещата“

Рецензент: проф. д-р инж. Станимир Михайлов Садинов

1. Тема и актуалност на дисертационния труд

Актуалността на поставената проблематика и свързаните с нея изследвания по дисертационния труд се дефинират като значими и широкоспектърни по отношение на развитието на безжичните комуникации и внедряването и разширяване на услугите в тях.

Изследването и проблемите, разгледани в предоставения ми за рецензиране дисертационен труд, включва процесите свързани с обработката, предаването и приемането на данни през изграден комуникационен канал базиращ се на LoRaWAN технологията нейните приемници и предаватели – модулация, кодирането на канала, характеристиките на приемо/предавателния комплекс, синхронизация и конфигурация на софтуерни и хардуерни модули изграждащи платформата.

Избраната тематика дава възможност за комбиниране на разнородни статистически аналитични и софтуерни методи за анализ и обработка на данните, а средствата на информационно-комуникационните технологии се използват за при конфигуриране, мониторинг и контрол на LoRaWAN нискоенергийни комуникационни системи за пренос на данни в различна безжична среда (градска/извънградска), чрез определяне на оптимални диапазони на измерване на конкретни технически параметри и критерии, свързани с ефективната експлоатация и настройка на нискоенергийните безжични мрежи LoRaWAN.

2. Обзор на цитираната литература

Дисертационния труд включва увод, четири глави, заключение, списък на използваните съкращения, списък на публикациите по дисертационния труд, списък на използваната литература и 6 Приложения, пряко свързани и поясняващи изследванията в отделните глави. Дисертационният труд с обем от 204 страници, е разработен на база аналитичен обзор на 130 литературни и интернет източника, в

т.ч., 86 на английски език и 44 интернет-базирани източници. Изложението в първата глава на дисертацията показва добро познаване от страна на дисертанта на възможностите и параметрите на нискоенергийните комуникационни системи, както и международните стандарти, регламентиращи техните възможности и изисквания. Тези знания са позволили на дисертанта правилно да оцени съвременното състояние на проблема и да формулира целите на изследванията в дисертационния труд.

Цитираната литература обхваща периода от последните 20 години, като в интервала на последните 10 години са анализирани близо 60% от общото количество. Може да се каже, че е направена оценка на проблематиката, която дава възможност да се вземат под внимание постиженията до момента свързани с отразяване на значимост и полезност при планиране, изграждане, експлоатацията и управлението на нискоенергийните безжични мрежи LoRaWAN и техните комуникационни канали.

3. Методика на изследване

Обект на изследване се явява както преносната ефирна (безжична) среда, така и поведението в нея на параметрите на сигналите, характеризиращи мрежите LoRaWAN за пренос на данни, както в закрити така и в открити зони, в градска и извънградска среда.

Предмет на изследване са различните процеси, свързани с предаване, приемане и синхронизация, както и зависимостите, касаещи модулация, кодирането на канала, мултиплексирането, характеристиките на приемо/предавателния комплекс, синхронизация и конфигурация на софтуерни и хардуерни модули изграждащи платформата. Методите за изследване са обособени основно в отделните глави, като аналитични, симулационни и практически и обхващат зависимостите на параметрите, характеризиращи реализацията на комуникацията.

Мястото на изследване е примерно, касаещо практически изследвания в определена част от зона на покритие и в лабораторни условия с наличната измервателна апаратура.

Целта на изследването е създаване на методологии от процедури, свързани с добри практики при конфигуриране, мониторинг и контрол на LoRaWAN нискоенергийни комуникационни системи за пренос на данни в различна безжична среда (градска/извънградска), чрез определяне на оптимални диапазони на измерване на конкретни технически параметри и критерии, свързани с ефективната експлоатация и настройка на нискоенергийните безжични мрежи LoRaWAN.

Целта на дисертационния труд е да се разработи и изследва платформа за нискоенергийни безжични комуникации в контекста на Интернет на нещата, като се използват нискоенергийни хардуерни компоненти с достатъчно голям изчислителен капацитет, които използват софтуерни инструменти с отворен код или с крайно завършен софтуерен продукт с невъзможност за промяна.

За реализирането на формулираната цел, поставените от дисертанта задачи са свързани със:

- идентифициране на рисковете за нискоенергийните комуникации, посредством теоретично изследване и анализ на съществуващите заплахи за информационните ресурси при тези комуникации и платформи;
- аналитично да се моделират трафици от данни при различни условия на преносната среда (градска и извънградска) на база на съществуващата теория и практика в областта на нискоенергийните безжични мрежи;
- създаване на симулационен модел на безжичен пренос на данни, за да се предскаже капацитета на мрежата и да се оцени работоспособността на платформата за нискоенергийни комуникации;
- практическа реализация на примерна нискоенергийна платформа, на която да се направят експериментални тестове и изследвания и да се създадат препоръки за нейното приложение и изграждане в контекста на дисертационния труд.

4. Приноси на дисертационния труд

С оглед на извършената научно-изследователска работа могат да бъдат групирани две категории приноси, отразяващи качествата и новите аспекти при съставяне на дисертационния труд, като след многократни дискусии те бяха изчистени от общоизвестни факти и преформулирани в положителна насока:

❖ Научно-приложни приноси:

- Установени са и са изследвани доказали се алгоритми за криптиране на съобщенията при използването на нискоенергийния протокол LoRaWAN, които гарантират сигурността и надеждността на предаваните данни. Предложено е използването на метода с линейно променяща се честота (Chirp), който допринася за по-голямата защитеност на данните, като по този начин се използва по-тясна честотна лента, използвана при безжичните комуникации.
- Предложен е подход за определяне на ефективността на покритието при нискоенергийните безжични мрежи в градска среда, базиращ се на определени показатели, разделени в три групи - надеждност, забавяне и достоверност.
- Предложен е алгоритъм, представящ практически подход за реализация на RF шлюз и последователност при провеждането на експерименталните изследвания в закрыта и откритата зона.
- Изследвано е влиянието на отношението сигнал/шум върху качеството на безжичното покритие в конкретна откритата зона. Направена е сравнителна оценка между практически получените резултати със симулационните в една и съща зона на радиопокрытие, като обект на изследвания са параметрите на крайното устройство, на RF шлюза, затихването в коаксиалната линия и др.

❖ Приложни приноси:

- За целите на дисертационния труд практически е реализирано крайно устройство на комуникационна система с използването на нискоенергийния протокол LoRaWAN за безжични комуникации с отдалечен контрол на електрически контакти с обратна връзка на състоянието на контактите.
- Практически е реализирано крайно устройство със соларно захранване, което е тествано в период от 3 години при различни метеорологични условия. Икономичността му е постигната чрез новосъздадената софтуерна библиотека за оптимизация на консумацията на крайното устройство по време на предаването на данни.
- Предложена и е реализирана възможност за VPN свързаност на няколко маршрутизатора с реализираната нискоенергийна комуникационна система, използваща LoRaWAN протокола, с цел съхраняване на данните на определено място. В такъв случай отпада необходимостта от закупуването на допълнителен хардуер за запазване на данните като се предоставят и възможности за обработка, анализ, визуализация и изследване на данните от един централизиран пункт.

5. Публикации и цитирания на публикации по дисертационния труд

По отношение на отразяване на резултатите по дисертационния труд са представени шест публикации на международни конференции и научни издания, напълно покриващи минималните изисквания относно разглеждания критерий. Три от трудовете са изнесени на Международна научна конференция „Унитех“ и две в национална конференция и „TechCo“, като един от тях е самостоятелен, а останалите пет са изготвени в съавторство с научните ръководители и авторски колектив. Публикациите са издадени в сборници с научно рецензиране от международна научна конференция „Унитех“ и национална конференция „TechCo“ в периода на обучение 2020-2022 г., като реално представят близо 2/3 от съдържанието на дисертационния труд. Една от публикациите е изнесена на международна научна конференция и публикувана в списание JESTR, което има Scopus ранг. В базите данни на Scopus има наличие и на други публикации на инж. Н. Манчев, както и цитирания, като към момента неговия „Хирш“ фактор е $h=2$. В публикациите са представени голяма част от извършените изследвания и са изложени основните изводи от дисертационния труд.

6. Авторство на получените резултати

В изложението на дисертационния труд е реализиран значителен обем от научно-изследователска и експериментална дейност от страна на докторантът под ръководството на неговите научни ръководители. Смятам, че огромен дял от проведените изследвания и съставени анализи във връзка с обобщаване на резултатите са изцяло личен принос на инж. Н. Манчев. Насочеността на получените резултати в огромна степен надгражда съществуващите към момента изследвания на процесите на обработка на сигналите – генериране, кодиране, модулация, предаване и приемане на LoRaWAN сигнали - чрез синтезиране на

аналитични и симулационни модели и провеждане на практически експериментални резултати. Докторантът активно участва в учебния процес, като разработва опитни постановки и експериментални стендове, участва в екипите и на научно-изследователски проекти към ТУ-Габрово с практико-приложен характер.

7. Автореферат и авторска справка

Авторефератът е в обем от 34 страници, като номерацията на математическите изрази и фигурите съответстват на тази в дисертационния труд. Считам, че авторефератът е структуриран добре и съобразно изискванията, отразява достатъчно пълно и коректно актуалността на работата, нейната цел и задачи, приложимост на резултатите и апробация.

От направената авторска справка не открих плагиатство от автора в представената дисертация и публикуваните трудове към нея. Считам, че по съдържание и оформление дисертацията и авторефератът, отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилникът за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ТУ- Габрово.

8. Мнения, препоръки и забележки по дисертационния труд

Считам, че са направени методични, задълбочени и с различна насоченост набори от изследвания в софтуерна и реална експериментална среда относно поставената проблематика в дисертационния труд. Във връзка с описаните изследвания, анализирани резултати, синтезирани модели и реализирани практически експерименти, могат да бъдат дефинирани следните забележки и препоръки:

- На отделни места в записката на изложението се забелязват стилистични и граматически грешки по отношение изказа при поднасяне на информацията, които не омаловажават труда на докторанта;
- Би било добре да има и списък с използваните символи и означения, използвани във формулите и текста;
- При представянето на литературните източници, би било добре да се разделят интернет адресите от останалите и да се подредят по азбучен ред;
- Добре би било и когато се цитират и описват литературни източници, да се дава по-подробна информация с ISBN/ISSN, броеве, издателства и страници.

Препоръчвам за напред докторантът да участва активно в научноизследователските екипи на Технически университет-Габрово в международни и национални проекти и да публикува постигнатите резултати в ранкирани конференции и списания от базите данни на Scopus/WoS.

9. Заключение

Темата на дисертационния труд е актуална и добре разработена. Поставената проблематика и свързаните с нея изследвания, както и обосновката им, са задоволително значими и изчерпателно описани в разработката.

Считам, че представеният дисертационен труд **отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Постигнатите резултати ми дават основание **да предлага** да бъде **придобита** образователната и научна степен „доктор” от маг. инж. Николай Петков Манчев в област на висше образование – 5. „Технически науки“, професионално направление – 5.3. „Комуникационна и компютърна техника“, докторска програма – „Комуникационни мрежи и системи“.

29.01.2024 г.

Рецензент: /п/

/проф. д-р инж. Станимир Михайлов Садинов/